

Motion till riksdagen 2005/06:L5

**av Tasso Stafilidis m.fl. (v)
med anledning av prop. 2005/06:98**

Förstärkt skydd för franchisetagare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som reglerar innehållet i avtal om franchiseupplåtelse.

Informationsplikt utan sanktionsmöjligheter

I regeringens proposition 2005/06:98 lämnas förslag till en lag som syftar till att stärka en blivande franchisetagares ställning i förhandlingarna med franchisegivaren. Enligt regeringen ska detta syfte uppnås genom att franchisegivaren åläggs att lämna viss information om avtalets innehåll och om franchiseförhållandet i övrigt. Informationen ska bl.a. innehålla en beskrivning av franchiseverksamheten, de ekonomiska villkoren för denna, villkoren för uppsägning av franchiseavtalet samt upplysningar om hur en tvist med anledning av innehållet ska prövas. Lagen är en rent marknadsrättslig reglering som saknar direkta sanktionsmöjligheter att vidta mot den franchisegivare som bryter mot lagen. Marknadsdomstolen ska i stället kunna ålägga franchisegivaren vid vite att lämna information enligt lagen.

Vänsterpartiet anser att regeringens förslag är vällovligt men långtifrån tillräckligt för att komma till rätta med de problem som ofta uppstår för den svagare parten i ett franchiseförhållande: franchisetagaren. Vårt syfte är inte att begränsa eller försvåra möjligheterna till företagande i ett franchisesystem. Däremot anser vi att det är angeläget att genom lagstiftning skapa ett bättre utgångsläge för franchisetagaren. Vi anser att skäliga avtalsvillkor kommer att gynna inte bara den enskilda franchisetagaren utan hela franchisesystemet eftersom en lagreglering av avtalets innehåll kommer att stoppa oseriös verksamhet.

Fel! Okänt namn på

Standardavtal på franchisegivarens villkor

Även om franchising brukar beskrivas som en form av samverkan mellan två jämbördiga näringsidkare så befinner sig franchisegivaren i en beroendeställning till franchiseförhållanden. Trots detta är parterna i ett franchiseförhållande juridiskt och ekonomiskt fristående i förhållande till varandra. Avtal om upplåtelse av franchise är vanligen s.k. standardavtal som upprättats av franchisegivaren. Avtalen innehåller ofta klausuler som stipulerar att franchisegivaren går med på att utsättas för en hård kontroll av franchisegivaren. Franchisegivaren är vanligtvis bunden till ett visst varusortiment, till en viss prisnivå och till vissa leverantörer. Dagskassan ska ofta dagligen sättas in på banken och revisorer och kontrollanter från franchisegivaren har rätt att göra oanmälda besök hos franchisegivaren. Avtalen är dessutom ofta omfattande och juridiskt komplexa. Enligt Franchisegivarens riksförbund (FRO) är det vanligt förekommande med oskäligen avtalsvillkor, i synnerhet när det handlar om uppsägning av avtalet och ekonomisk kompensation i samband med uppsägning. I många standardavtal saknas helt regler om ekonomisk kompensation till franchisegivaren för det fall att franchisegivaren säger upp avtalet i förtid. Detta får till följd att franchisegivaren saknar rätt till ersättning för varulager och gjorda investeringar. Ett avtal om franchising innehåller i regel en s.k. skiljeklausul. Därmed har franchisegivaren i praktiken små eller inga möjligheter att få en tvist om avtalet prövad eftersom kostnaderna för skiljeförfarandet kan uppgå till mellan 1 och 2 miljoner kronor. Enligt praxis anses skiljeklausuler i franchiseavtal regelmässigt som skäligen även om en jämkning är teoretiskt möjlig enligt 36 § avtalslagen (jfr NJA 1992 s. 290). Extra anmärkningsvärt är det när syftet med avtalet från franchisegivarens sida är att kringgå den arbetsrättsliga lagstiftningen. Enligt FRO är det inte ovanligt att ett företag lägger om sin verksamhet och skriver avtal med sina anställda så att de blir franchisegivare när en filial i företaget börjar gå dåligt. På så sätt blir den anställde en egen företagare som får stå hela den ekonomiska risken för verksamheten. Även om franchisegivaren med regeringens lagförslag måste lämna information om innehållet i avtalet så påverkas inte franchisegivarens situation eftersom villkoren sällan torde vara förhandlingsbara.

En lagreglering av avtalsvillkoren

Lagstiftning om franchising finns idag bl.a. i USA, Kanada, Frankrike, Spanien, Italien, Korea och Japan. I Sverige är franchiseverksamhet oreglerad även om det finns allmänna lagbestämmelser som kan bli tillämpliga på franchising. Eftersom ett franchiseförhållande inte går att jämföra med ett avtal mellan två självständiga och jämstarka näringsidkare så krävs det dock en särreglering som tar sikte på de oskäligen avtalsvillkor som idag förekommer inom franchisesystemet. Vänsterpartiet ser främst ett behov av en reglering av de ekonomiska förhållandena vid en uppsägning av ett franchiseavtal, ett förbud mot skiljeklausuler eller alternativt en bestämmelse som klargör att

Fel! Okänt namn på

franchisegivaren står för kostnaderna i samband med ett skiljeförfarande samt att franchisetagaren eller dennes anställda får en primär förhandlingsrätt gentemot franchisegivaren. En uppsägning från franchisegivarens sida bör vidare ha saklig grund. Ett minimikrav på uppsägningstid i samband med franchisetagares sjukdom bör införas. Vidare bör inte avtalet ensidigt kunna ändras från franchisegivarens sida. Enligt vår mening ger inte regeringens utredning Ds 2004:55 Upplyst franchising tillräckligt underlag för regeringens bedömning att ovanstående exempel på regler till skydd för franchisetagare inte bör införas. Regeringen bör därför utreda frågan på nytt och återkomma med ett förslag till lagstiftning som reglerar innehållet i avtal om franchiseupplåtelse.

Stockholm den 2 mars 2006

Tasso Stafilidis (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Per Rosengren (v)

Mats Einarsson (v)

Rolf Olsson (v)

Alice Åström (v)